

Årgång 29 ● nr 1 - 2016

nattvakan

Nattvakan

utges av Hudiksvallregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen
och erhålles av samtliga medlemmar i HFK.
Årsavgiften för medlemskap är för närvarande
150 kronor och insättes på pg. 88 94 30-5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursvesamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspireras och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande: Jonas Lind, Tussmorvägen 21

820 64 Näsvisen, Tel.070-307 32 82

Vice ordförande: Mats Sundkvist, Båtmansvägen 6

824 40 Hudiksvall, Tel.070-698 69 11

Sekreterare: Karin Svensson, Blockvägen 16 F

824 34 Hudiksvall, Tel.070-51 348 66

Kassör: Lars-Göran Lindström, Slåttervägen 13

824 40 Hudiksvall, Tel.070-629 15 24

Övrig ledamot: Kjell Johansson, Kolarevägen 7

825 30 Iggesund Tel.070-239 75 10

Suppleant: Bo Fagerström, Dalgatan 10

824 42 Hudiksvall, Tel.0650-59 51 58

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb har ett digert utflyktsprogram under alla årstider.

Tryckt av:
Tierps
Tryckeri

Nationalfågeln tio i topp

Koltrast 12 914 röster

Det var egentligen aldrig något snack om saken: Koltrasten ledde omröstningen hela tiden. När alla röster var räknade blev marginalen betydligt större än 1962 då den vann ganska knappt.

Skata 9 241 röster

Omröstningens överraskning. Men hade det inte varit för en kampanj från podcasten "Alla mina kamrater", skulle skatan inte ha nått finalen. Väl i final lyfte kampanjen skatan till andra plats.

Blåmes 7 286 röster

Populär bland många bland annat för att den är gul och blå men också för att det är en osedvanligt tuff liten fågel. Begreppet "mes" för feg är alldeles åt pipan fel när det gäller blåmesen.

Korp 6 124 röster

Det är alldeles uppenbart att korpen fort-farande har en stark plats hos svenska folket. Den finns i den nordiska mytologin och den har gett namn åt fler platser än någon annan fågel.

Havsörn 4 563 röster

Havsörnen är mäktig men den är också en miljösymbol av högsta rang. På 1970-talet var den nära utrotning på grund av miljögifter. Nu har den gjort en storstilad återkomst.

Domherre 3 711 röster

Kom tvåa förra gången det begav sig (1962) knappt slagen av koltrasten. Har kanske inte längre samma plats hos svenska folket trots att vi matar fåglar vintertid i allt större omfattning.

Sädesärla 3 290 röster

Rödhake 3 157 röster

Talgoxe 2 707 röster

Bofink 1 250 röster

INNEHÅLL NR 1 - 16

Nationalfågeln tio i topp 3

Brev 4

Edvin, Anna-Maria

Sångare 5

Lars Göran Lindström

Tävling 19

Staffan Holm

Sidensvans 20

Lars Göran Lindström

Berglärka 22

Lars Göran Lindström

Tornfalk 23

Lars Göran Lindström

Foto på framsidan. Sidensvans november 2015. Lars G Lindström.

Foto på sista sidan. Sidensvans november 2015. Mats Åberg.

Nor, Järvsö den 10 september 2015

Hej Larsa.

I sommar har vi sett grönsiska, stor hackspett, domherre, talgoxe och bofink. Dom har vi sett hemma hos oss. Och sädesärta. På baksidan av huset såg vi många fina björktrastar som drog upp stora maskar ifrån gräsmattan. Vi har haft ladusvalor i ett bo ovanför ytterdörren. Dom har fått två kullar med ungar som flög runt runt huset. Dom bajsade ner på våran förstukvist. Dom ska få flytta nästa år. Dom ska få en bräda uppe på garaget istället.

Mormor och morfar har koltrastar som bor hos dom. På vintern matar mormor och morfar dem med russin och äpplen. Vi matar också dem när vi är där.

Vi har sett tranor när vi var ute på rådjursjakt med pappa. Dom var på ängarna.

Vi hörde spillkråka också när vi var på jakt. Vi har sett en död liten hackspett på skolan. Nere vid gamla bron i Nor finns det svanar. Och åker man upp till Järvsö ser man tofsvipa i dikeskanten, nästan så man kör på den, och så ser man massor av gäss på åkrarna.

Hemma finns det både kråka och skata och gulspurv. Och på kvällarna hör man morkulla som flyger över huset och ropar att allt runt omkring är dens.

I vår ska vi sätta upp fler fågelholkar hemma.

Tack för kikaren Larsa!

Kramar från Edvin och Anna Maria

Fotnot: Edvin och Anna-Maria fick en kikare från fonden efter Magnus Johansson.

Sångare

De flesta sångare har ett ganska oansenligt utseende med grå, brun eller grönbrun fjäderdräkt, men en karakteristisk och ljudlig sång. Könen brukar vara lika. De är vanligen insektsätare och lever oftast i tät vegetation. De sträcker om natten och inte i flock. I den här artikeln behandlas inte de så kallade nattsångarna.

Text och foto: Lars Göran Lindström

TRÄDGÅRDSSÅNGARE

Trädgårdssångaren är en flyttfågel som häckar i norra och tempererade Europa och i västra Asien. På sina häckningslokaler förekommer den från maj till augusti-september, då den flyttar till sina vinterkvarter i tropiska Afrika.

Förekomst i Sverige

Trädgårdssångaren finns över hela landet utom i fjälltrakterna men har sin starkaste population i södra Sverige och efter Norr-

landskusten upp till Västerbotten. Den har ökat i antal under 1900-talet. Trädgårdssångaren är i dag, efter lövsångaren, den vanligaste sångaren i landet.

Hälsingland

Utav de uppskattningsvis drygt en miljon par som beräknas finnas i Sverige häckar cirka 50 000 i Hälsingland där den är en mycket vanlig och utbredd art, dock mindre vanlig längre västerut.

Biotop och föda

Trädgårdssångaren förekommer oftast i buskrika landskap, lundar eller örtrik löv- och blandskog och trivs i väl uppvuxna parker och trädgårdar. Den är sällsynt i barrskog. På våren och sommaren livnär de sig av spindlar, blötdjur, insekter och deras larver. Under hösten äter den även bär och frukt. Trädgårdssångaren lever dold i löv-verken, är livlig och sitter sällan stilla. Den kan bli upp till tio år gammal, men det är mycket ovanligt att den blir så gammal.

Sång

Liksom flera andra sångare har trädgårdssångaren en spelflykt och olika lekbetaenden. Bland annat kan hanen börja vibrera snabbt med vingarna så den liknar en stor nattfjäril, samtidigt som den faller ut stjärten. Detta gör han sittande på en gren nära honan, vilken han snart närmar sig sidledes med snabba benrörelser. Sångstrofen brukar vara lång, utan tydligt återkommande melodi, och består av ett jämnt pladdrande av porlande toner, som ofta framförs på kvällarna.

Namn

Namnet nämns så sent som 1824. "Trädgårdssångaren" är en översättning av det vetenskapliga namnet *hortensis* som i sin tur syftar på artens val av häckningsbiotop. Arten har även kallats för häcksångare, egentlig lövsångare och busksmyg.

HÖKSÅNGARE

Höksångaren lever i högvuxen buskmark med spridda träd i öppen terräng, men också i buskrika gläntor i öppen skogsmark. Den häckar i stora delar av östra Europa och tempererade regioner i Asien.

Förekomst i Sverige

Utbredningen i Sverige är begränsad till vissa områden nära havet, särskilt på Öland och Gotland. Den häckar så gott som årligen i Stockholms skärgård. Uppskattningsvis häckar 350 par. Höksångaren är en skygg och diskret fågel, vilket gör det svårare att inventera populationen. Under häckningssången lägger man lättast märke till dess läte. Den är en flyttfågel som övervintrar i östra Afrika. De flesta fåglarna lämnar Sverige i augusti och återkommer sedan i maj till juni, hanarna före honorna.

Hälsingland

Höksångare häckar inte i länet men sporadiskt görs fynd (ett tiotal totalt) på hösten, vid ringmärkning av fåglar både i Söderhamn och i Hudiksvall. Troligen rör det sig om fåglar med östligt ursprung.

Biotop

Höksångaren trivs i torra öppna marker med buskar som till exempel en och hagtorn och äter mest insekter men även bär och frukt.

Namn

Sylvia nisora - Släktnamnet "Sylvia" kommer av det latinska ordet "Silva" som betyder skog. Artnamnet nisoria" kommer av "nisus" som betyder sparvhök.

SVARTHÄTTA

Svarthättan förekommer i västra Palearktis och häckar från norra Skandinavien och brittiska öarna i norr, till norra Afrika i söder och västra Sibirien i öst.

Sång

Sången är kraftig och högljudd och brukar beskrivas som vacker och vemodig. Sången börjar småtjattrande likt trädgårdssångaren och blir sedan flöjtande melodisk. Ibland härmas andra fåglar.

Utbredning och flyttning

Den häckar allmänt i södra och mellersta Sverige men även utmed Norrlandskusten. Tillfälligtvis uppträder den även i övriga delar av Norrland. Den flyttar oftast i september-oktober och i slutet av april eller början av maj, något tidigare än flertalet andra sångare, återkommer svarthättan till Sverige. Enstaka fåglar kan stanna i Sverige in på vintern. Vissa delar av den svenska populationen flyttar upptill 600 mil till östra Afrika medan andra bara flyttar halvvägs till centrala och östra Medelhavsområdet.

Hälsingland

I vårt län häckar cirka 13 000 par och de flesta återfinns närmare kusten.

Biotop

Svarthättan häckar i flera olika skogsbiotoper, såväl i ljusa lövskogar, parker, trädgårdar, blandskogar eller granskogar med enstaka lövträd. Den föredrar fuktiga eller skuggrika skogspartier med mycket undervegetation. Svarthättan är insektsätare, men äter på hösten även bär.

Namn

Namnet nämns först kring år 1800 och är möjligen från början ett skånskt dialektnamn. Det syftar givetvis på hannens svarta hjässa. Arten har även kallats svarthuvad sångare.

Historik

Svarthättan var en sällsynthet i Uppland under 1700-talet och tycks inte börjat sprida sig norrut förrän mot slutet av seklet. Från 1900-talet ökade arten kraftigt i antal samtidigt som den började sprida sig uppåt i landet. I Västerbotten etablerade sig svarthättan som en regelbunden men sällsynt häckfågel på 1930-talet. Senare under 1970-talet fick arten ytterligare en kraftig uppgång som sedan stabiliserade under 1990. Nu mer häckar cirka en miljon par i Sverige.

ÄRTSÅNGARE

Ärtsångarens häckar i Europa och Asien österut till Transbajkal och som längst söderut till norra Israel. Den är en flyttfågel som övervintrar i söder om Sahara; främst i Östafrika. Den återkommer i april och flyttar tillbaka till vinterkvarteren i september-oktober.

Förekomst i Sverige

Den häckar över nästan hela Sverige i skogsbyn, unga tall- och granskogar och i trädgårdar. Sedan mitten av 1970-talet har antalet ärtsångare i ett längre perspektiv varit tämligen konstant. Detta kan delvis förklaras med att den övervintrar i östra Afrika och således undgått torkperioderna som drabbat de tropikflyttande arter som övervintrar i Sahelområdet i Västafrika. Beståndet beräknas nu uppgå till 250 000 par, flest i de södra delarna av landet och efter Norrlands-kusten för att sedan avta i numerär i Norrlands inland och mot fjälltrakterna.

Hälsingland

Ärtsångaren är en vanlig fågel i vårt län med tätast förekomst i kustlandet. Cirka 13 000 par häckar här.

Sång

Sången skiljer sig från den hos övriga arter i släktet Sylvia. Den är cirka två sekunder kort och består först av ett kort pladder och

övergår sedan till ett entonigt och skallrande läte, som ljudet av torkade ärtor som skakas i en plåtburk vilket förmodligen gett fågeln dess namn.

Föda

Ärtsångaren livnär sig av spindlar, blötdjur, bär samt insekter och deras larver. Den kan bli upp till 11 år gammal.

Namn

Förr kallades ärtsångaren även för "ärtsmyg".

TÖRNSÅNGARE

Törnsångaren är en flyttfågel som häckar allmänt i nästan hela Europa. Den häckar även i allra nordligaste Afrika, i Algeriet och Marocko.

Förekomst i Sverige

I Sverige förekommer törnsångaren allmänt i de södra och mellersta delarna av landet och utmed Norrlandskusten ända upp till Norrbotten. Törnsångaren anländer till Sverige i mitten av maj. I augusti-september flyttar törnsångaren till tropiska Afrika. Arten är regelbunden vintergäst ända ner i Zimbabwe och Sydafrika.

Hälsingland

I Hälsingland häckar drygt ett tusen par, främst i de östra delarna.

Häckning och biotop

Törnsångaren förekommer i öppna landskap med törniga buskar och snår, och är mycket trogen sin hemort. Den huvudsakliga häckningstiden infaller i maj-juli. Hanarna anländer först till häckningsområdena och börjar att etablera revir. Han börjar sedan att bygga ett eller flera "lekbon". Dessa liknar det ordinarie boet men är inte lika fint fodrade på insidan. I detta avseende skiljer den sig från trädgårdssångaren som bygger ytterst slarviga lekbon. Honan väljer sedan ut ett av hanens lekbon och med hans hjälp slutförs byggandet.

Föda

Törnsångaren lever av insekter och deras larver, spindlar och bär.

Namn

Namnet nämns först 1871. Namnet syftar sannolikt på att arten ofta håller till i taggiga buskage. Törnsångaren har förr även kallats "törnsmyg".

Sång

Hanarna som kommer före honorna, är mycket hemortstroga. Hanens mest typiska beteende under häckningstiden är flyktsången, varunder han sjungande stiger till några meter lodrätt upp, ofta med resta

hjässfjädrar och med utspänd stjärt. Sångflykten avslutas med att hanen dyker ned i bågar mot honan. Dessa störtdykningar mot honan kan ibland bli ganska våldsamma så honan sitter beredd med vingar och stjärt utbredda och hoppar upp mot hanen liksom för att parera en attack. Sången är sträv och snabb och utförs ofta i flykten och låter ungefär som ”tycker du det tycker du”.

Historik

Från 1969 fram till 1974 minskade antalet törnsångare kraftigt i Sverige. Detta tros bero på långvarig torka i övervintringsområdena i tropiska Afrika. Efter 1974 har arten successivt ökat igen. Den svenska populationen uppskattas idag till 250 000 par

SÄVSÅNGARE

Den häckar i nästan hela Europa, i västra och centrala Asien. Sävsångaren är en flyttfågel som övervintrar i Afrika söder om Sahara. Den flyttar i augusti-oktober och återkommer i maj.

Förekomst i Sverige

Arten har en för svenska fåglar ovanlig utbredning, med en delpopulation i söder och en annan i norr. Den sparsamma förekomsten i de inre delarna av södra Norrland kan bero på att sävsångaren invandrat både från söder och nordost.

Hälsingland

I vårt län uppskattas 1 000 par häcka främst

i kustbandet. Det totala beståndet i Sverige är cirka 100 000 par.

Sång

Sången är mycket omväxlande och består av ett snabbt, tjattrande jirra-jirra-jirra som avbryts av typiska visslingar och härmljud. Sången är särskilt intensiv före ruvningen då den sjunger nästan hela dygnet. Mest intensiv är sången i skymning och gryning. Sörsångarens sång liknar delvis rörsångarens. Ordleken "sörsångaren sjunger rörligt, rörsångaren sjunger sävligt" är träffande och beskriver skillnaden.

Biotop och föda

Sörsångaren påträffas i vassnår med buskar i

våtmarker. I fjällen brukar den hålla till i fuktiga videsnår. Liksom de flesta sångare livnär den sig på insekter, men äter även bär.

Namn

Det latinska namnet är *Acrocephalus schoenobaenus* - Släktnamnet *Acrocephalus* kommer av "acros", spets och "cephalus", huvud och syftar på den tillplattade och spetsiga huvudformen. Artnamnet *schoenobaenus* betyder "den som rör sig i säven".

RÖRSÅNGARE

Arten häckar i hela Europa utom i Irland och på Island. I september-oktober lämnar den för övervintring i Afrika söder om Sahara. Återkommer i maj.

Förekomst i Sverige

Efter att på 1800-talet bara förekommit på ett begränsat antal lokaler i Sverige, expanderade arten sitt häckningsområde under stora delar av 1900-talet, inte minst beroende på att igenväxning av sjöar skapade nya lämpliga häckningsmiljöer. Under 2000-talet har dock en klar minskning skett. Det svenska beståndet uppskattas till något mindre än 300 000 par.

Hälsingland

Rörsångaren expanderade kraftigt norrut längs Norrlandskusten under förra seklets två sista decennier men har därefter minskat i antal. I Hälsingland uppskattas cirka hundra par häcka koncentrerat till kustområdena.

Biotop och föda

Rörsångaren lever i tät vass och strandbuskar vid sjöar, dammar, våtmarker och åar. Den klättrar och hoppar skickligt i vassen och livnär sig på insekter och deras larver, spindlar och blötdjur. Göken nyttjar ofta rörsångaren för att genom häckningsparasitism låta rörsångaren ruva och föda upp gökungen.

Namn

Rörsångarens vetenskapliga arternamn *scirpaceus* härleds ur latinets *scirpus* som betyder säv eller kaveldun. Den har i Sverige förr även kallats "rörstig".

TRASTSÅNGARE

Trastsångaren är en mycket stor sångare. Sången är mycket högljudd och hörs lång väg. Den är långsam och tjatrande med inslag av visslingar och härmljud. Den häckar i stora delar av Europa (dock inte i Storbritannien och på Island), i nordvästra Afrika och i Asien så långt österut som till västra Kina. I slutet av augusti eller i september flyttar trastsångaren till Västafrika.

Förekomst i Sverige

Till Sverige kom trastsångaren på 1800-talet och det första fyndet gjordes av A. W. Malm den 22 augusti 1849 i Stadsvassen utmed Göta älv i Göteborg. Första häckningsfyndet gjordes 1917 vid sjön Yddingen i Skåne och därefter fanns en etablerad population i Skåne fram till 1940-talet. Efter den skånska populationens försvinnande dröjde det till 1970-talet innan en kraftig invandringsvåg påbörjades i Mellansverige, där arten än idag har sin tyngdpunkt. Särklassigt flest fåglar finns i Tåkern, Östergötland men även andra slättsjöar som Hornborgarsjön och Kvismaren hyser ett stort antal. Populationen i Sverige beräknas uppgå till cirka 500 par.

Hälsingland

I vårt län häckar trastsångaren inte men enstaka fåglar kan ses i lämpliga biotoper. Dock är den inte årssvis i länet.

Föda

Trastsångaren klättrar och hoppar i vassen och livnär sig på spindlar, blötdjur, insekter och deras larver, samt bär.

Namn

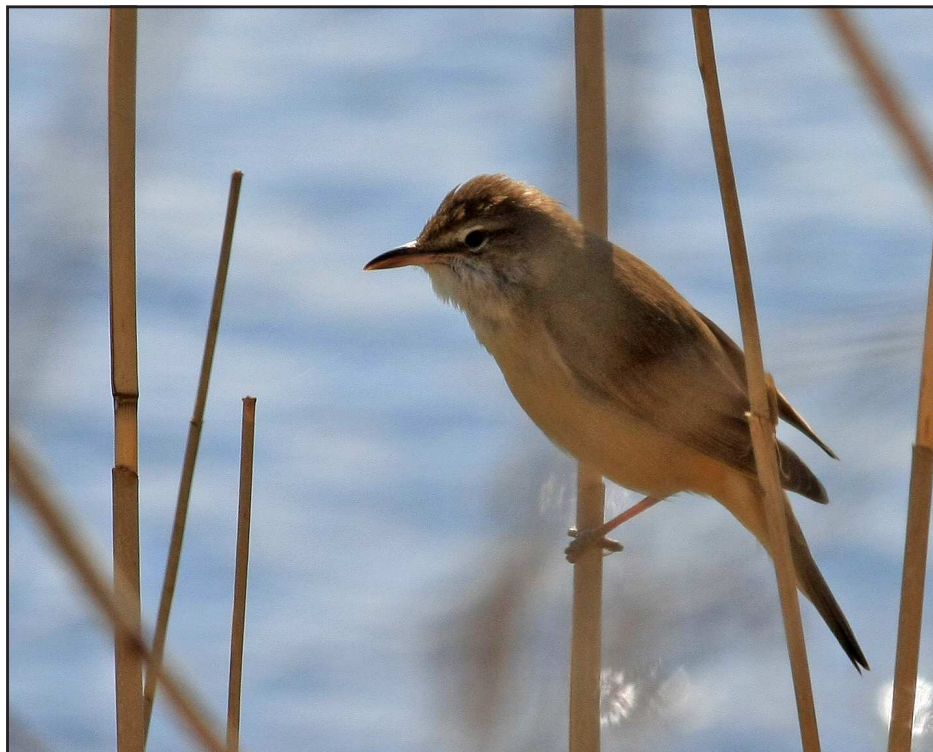
När August Wilhelm Malm 1851 beskrev det första exemplaret av trastsångare som observerats i Sverige gav han arten det vetenskapliga namnet *Calamorherpe media* och det svenska trivialnamnet "vass-stig".

Sång

Högljudd, långsam och tjatrande sång som hörs lång väg. Sången har inslag av visslingar och härmljud.

Biotop

I början av maj anländer trastsångaren till vårt land. Den slår sig ned i hög och kraftig bladvass, till vilken biotop den hos oss är helt och hållet bunden. Längre söderut kan den dock även bebo kaveldun och säv.

Trastsångare från en av de starkaste fästena för arten i Sverige, Hornborgarsjön.

HÄRMSÅNGARE

Härmsångaren häckar i Europa, dock inte i södra delarna, och delar av Asien. Den finns i stora delar av södra och mellersta Skandinavien och längre norrut utmed kusterna i Norge och Bottenviken. Som längst norrut häckar den i Narvik i Norge, lokalt norr om Rovaniemi i Finland och på Onegahalvön vid Vita havet. Den är en flyttfågel som övervintar i tropiska Afrika. I norra Europa kommer den åter i maj och flyttar tillbaka i augusti.

Förekomst i Sverige

Härmsångaren förekommer främst i lummig lövskog med undervegetation av hägg, hassel och slån, gärna lite fuktig och av park-

liknande karaktär och kan ofta vara svår att få syn på.

Den är talrikast i södra Sverige men förekommer regelbundet till mellersta och norra Norrland, även i fjällbjörkskog. Antalet härmsångare har varit ganska stabilt de senaste tre decennierna, med en tendens till ökning den senaste tioårs-perioden. Totalt beräknas 50 000 par häcka i Sverige.

Hälsingland

I Hälsingland uppskattas drygt tusen par häcka främst i öster. I västra delarna är den mycket sparsam.

Föda

Den livliga härmsångaren letar ständigt efter

föda och befinner sig sällan på marken. Liksom de flesta sångarna lever härmsångaren främst av insekter och spindlar, men kan även äta bär på sensommaren.

Namn

Härmsångaren har även kallats för bland annat gulsångare, gulbrösta och bastard-näktergal.

Sång

I sin sång väver den in härmningar av andra arters sång. Den härmar även afrikanska fåglar från de trakter där de övervintrar. Tack vare det kan den som är duktig på fåglars läte till och med ibland avgöra var i Afrika en härmsångare övervintrar.

LÖVSÅNGARE

Lövsångaren häckar i norra och tempererade Europa och Asien och är där en av regionens talrikaste fågelarter. Man räknar med att det bara i Europa finns mellan 110 och 200 miljoner individer. Den är en långflyttare och merparten övervintrar söder om Sahara.

Förekomst i Sverige

Lövsångaren är tillsammans med bofinken Sveriges vanligaste fågel och populationen har uppskattats från 10 till 15 miljoner häckande par. Den finns i hela landet ända upp till fjällbjörkskogen.

Underarter

Två av lövsångarens tre underarter häckar i Sverige. Den sydliga och den nordliga. Dessa båda populationers utbredningsområden möts ungefär längs med en linje som sträcker sig från norra Hälsingland till nordligaste Dalarna. De båda underarterna uppvisar olika flyttvägar och afrikanska övervintringslokaler. De sydsnkandinaviska fåglarna flyttar mot sydväst till tropiska Västafrika medan de nordliga flyttar mot sydöst till östra och södra Afrika. Den nordliga rasen har minskat i antal kraftigt det senaste årtiondet samtidigt som bofinken ökat i dessa områden. En av orsakerna kan vara den klimatförändring som sker.

Biotop

Lövsångaren häckar i all slags skogsmark; barr- bland- löv- och fjällbjörkskog, i dungar, parker och trädgårdar. Dock föredrar den lövskog och häckar oftare i ljusare partier av skogen, till skillnad från gransångare, och återfinns ofta vid gläntor och skogsbryn.

Föda

Lövsångaren är rastlös och rör sig snabbt vid födosök, både i de nedre och övre delarna av vegetationen. Oftast plockar den byten ifrån blad och grenverk men ses ibland göra utfall i luften mot flygande insekter. Lövsångaren lever mest av insekter och spindlar, men tar även bär under hösten.

Namn

Namnet lövsångare nämns första gången 1824. Tidigare namn på lövsångaren är jordkrypa, tuvkrypare, jordsmyga eller lövsmyg på grund av fågelns sätt att söka sin föda bland

löven liksom sitt sätt att krypa från sitt väl dolda bo då den överraskas. Andra namn är lövlus, tummeliten och lillmamma.

GRÖNSÅNGARE

Grönsångaren häckar över stora delar av Europa och österut ungefär till Uralbergen. Den är flyttfågel och övervintrar i tropiska Afrika.

Förekomst i Sverige

Grönsångaren förekommer över nästan hela Sverige, men med markant lägre tätheter i norra Norrland. Arten ökade i antal 1975-1990 men beståndet har därefter varit tämligen stabilt. Den anländer i april-maj och flyttar i juli-augusti.

Hälsingland

I Hälsingland beräkna 8 000 par häcka av de 220 000 par som finns i Sverige. Arten är spridd över hela landskapet.

Biotop

Grönsångaren uppträder i vitt skilda skogstyper. Helst i äldre lövskogar men finns ej detta att tillgå så accepterar den även barrskogar som i alla fall har något inslag av lövträd.

Sång

Sången brukar beskrivas som ett litet mynt som roterar på en marmorskiva och så snart grönsångare återvänder från sina vinterkvarter i Nordafrika under slutet av april

eller början av maj, kan man höra honom sjunga. Sången kan börja, medan fågeln sitter på sin gren, och fortsätter, när han i oro plötsligt flyger ut, ibland i en vackert svävande glidflykt till en lägre gren på något avstånd. Härunder kan hanen ha fjädrarna något uppburrade och verka större än normalt.

Namn

Grönsångaren har förr kallats "skogsknetter"

GRANSÅNGARE

Gransångaren häckar i Europa och Asien, österut till östra Sibirien och norrut till omkring 70 grader N, med isolerade populationer i nordvästra Afrika, norra och västra Turkiet och nordvästra Iran.

Den är en flyttfågel som, i sitt utbred-

ningsområde, är en av de första tättingar att återvända till sitt häckningsområde på våren och bland de sista som flyttar i slutet av hösten. Den övervintrar i västra och södra Europa, Medelhavsområdet och delvis söder om Sahara.

Det finns en ökande tendens att arten övervintrar i västra Europa, långt norr om de traditionella områdena. Detta har särskilt observerats vid Englands sydkust.

Förekomst i Sverige

Två raser häckar i Sverige. Den i norra Sverige föredrar lövblandad granskog och blandbarrskog. Denna ras minskade klart i antal under 1980- och 1990-talen men har ökat de senaste decennierna. Den sydliga rasen som förekommer i högvuxen lövskog med

frodig undervegetation har ökat kraftigt de tre senaste årtiondena. Till Sverige kommer de första gransångarna tillbaka redan i mars, men flertalet anländer i april-maj. De flesta flyttar i september-oktober.

Hälsingland

Gransångaren är vanlig och väl spridd i vårt landskap.

Utseende och sång

Gransångaren är lik lövsångaren men skiljer sig från denna på sina mörka ben. Den börjar sjunga mycket tidigt på våren och urskiljs lätt då sången består av en- eller tvåstaviga toner i två eller tre tonlägen: "silt-salt-salt-silt-salt".

NORDSÅNGARE

Nordsångaren är vida spridd i björkskog eller blandad skog med inslag av björk nära vatten i Fennoskandia och norra Asien. Den har även etablerat sig i Nordamerika, där den häckar i Alaska.

Förekomst i Sverige

Nordsångaren observerades första gången

i Sverige 1881 i Karesuando. Under 1900-talet har den etablerat sig på några enstaka ställen i nordligaste Sverige. Det antas att 25-100 par häckar i Sverige årligen. I Finland är den vanligare. Endast 15 häckningar har konstaterats i Sverige genom tiderna, de flesta i Torne lappmark

Hälsingland

I vårt landskap har endast ett par observationer av arten gjorts.

Föda

Liksom de flesta sångare äter nordsångaren främst insekter.

Namn

Det latinska namnet är *Phylloscopus borealis* - Släktnamnet "Phylloscopus" betyder, bladgranskare eller bladskådare. Artnamnet "borealis" betyder nordlig.

Flyttning

Nordsångaren övervintrar i Sydostasien vilket innebär att den har en av de längsta flyttsträckorna av alla sångare och att den kommer till de svenska häckplatserna först vid midsommartid. Den flyttar tillbaka i augusti.

LUNDSÅNGARE

Lundsångaren häckar från östra Europa österut till norra Asiens Stilla-havskust. Den är flyttfågel och övervintrar i Indien och övriga södra Asien.

Förekomst i Sverige

Lundsångaren påträffas främst i östra Sverige. Den kan häcka i nästan alla typer av skog, men ses oftast i högstammig lövskog i södra Sverige och i lövblandad skog i norr. Den har expanderat österifrån och kom till Sverige under första hälften av 1900-talet.

Nordsångare från den säkraste lokale i Sverige, Nuoljasluttninge, Abisko, Kiruna.

Den är vanligare i Finland, och syns oftast i den östra delen av Sverige, till exempel på Holmöarna utanför Umeå. De år det finns flest lundsångare har våren varit varm och med vindar från sydost som fört fåglarna längre västerut än normal. Den brukar anlända till Sverige i maj-juni och flytta i augusti. Lundsångaren övervintrar i Indien och Sydost-

asien. Beståndet i Sverige beräknas uppgå till cirka 200 par men varierar från år till år.

Hälsingland

I Hälsingland hörs sjungande lundsångare i stort sett årligen, oftast på kustnära lokaler och öar som till exempel Bålsön. Upp till tio par kan finnas här.

Här kommer den tredje och sista av Staffans klurigheter. Vilken fågelart döljer sig bakom nedanstående. Kasta om bokstäverna så får ni ett fågelnamn. Skicka svaret till Lars G Lind-ström, Slåttervägen 13 eller maila till lars.l@utb.hudiksvall.se senast den 15/3. Vinnaren får en canvastavla av en sidensvans. Tävlingen i förra numret av Nattvakan vanns av Lars Henriksen.

MUSPENG
HUSEBARN
RÖKSTINKA
SVARTSORK
SPAR EN ÖDLA
TOFFLAKAN
LARVTALENT
HAVSSULA
DRAGÖDLA
VALACKBAS

FLASKLAG
OFRÄLSAR
TRANSVÄRTA
LÖNEKÖPARE
SPORTLOVARNA
STATTHÄRVA
KAKELUGN

och några rebusar av Lars G. Vilken art är det?

Sittopp på vattnet
Spetsig farkost
Oerfaren insektsförtärare
Samedräktpaus
Välgödd hov
Kryptogamvråla
Infekterad pippi
Pytteliten fog

Sidensvans

Text och foto: Lars G Lindström

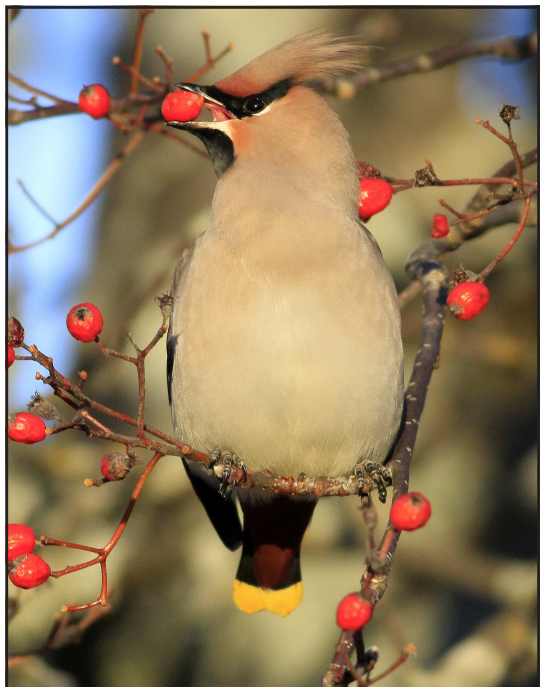
UNDER OKTOBER OCH NOVEMBER förra året uppträdde mycket stora flockar sidensvans i centrala Hudiksvall där dessa bilder är tagna.

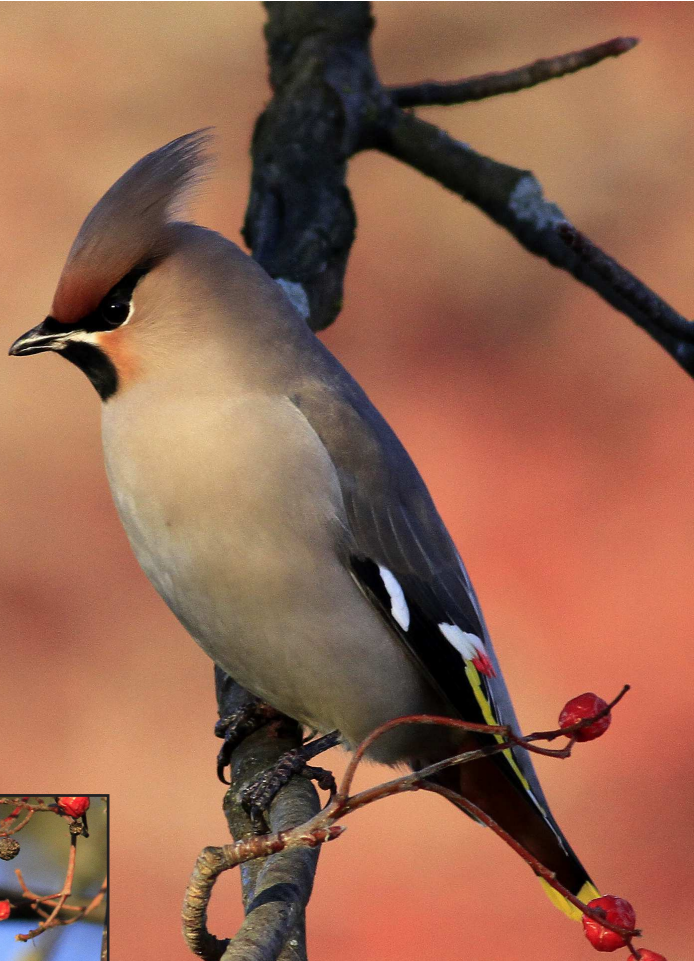
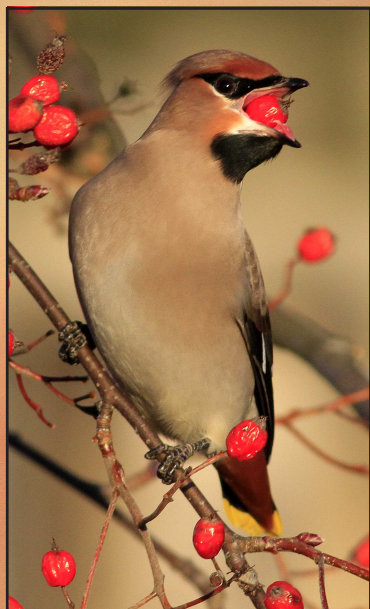
Sidensvansen är vintertid en så kallad strykfågel. Den flyttar dit där det finns bär. Mängden fåglar varierar beroende på tillgången på föda, exempelvis rönnbär. Om bärtillgången är låg i häckningsområdet, drar den söderut. Den föredrar rönnbär men då dessa är uppätta duger även till exempel oxelbär.

Det har i många texter beskrivits hur sidensvans blir berusad av den alkohol som bildas i jässta bär och frukter, men detta är omdiskuterat. Sidensvansen har en exceptionellt stor lever vilket gör att den har en mycket god och snabb förmåga att bryta ned alkohol. Det finns dock studier av sidensvansar som hittats döda i naturen vars

alkoholhalt i blod och lever var så pass höga, att det kan ha påverkat deras koordination.

Sidensvansen är sannerligen en märklig fågel! För hundra år sedan fanns det inget bevis för att den häckade i Norden. Man funderade mycket över varifrån den härstammade. I Österrike trodde man att den kom från Böhmen, i Böhmen trodde man att den kom från Sachsen och i Sachsen pekade man ut Danmark. I början på 1800-talet satte en ung finländare igång med stora efterforskningar i nordligaste Lappland. Hela den fågelintresserade världen höll andan av spänning, men resultatet blev lika med noll. Först den 11 juni 1856 hittades ett sidensvansbo av en forskare i Lappland. Senare hittades flera bon i Lappland, mycket beroende på att det betalades upp till 700 kronor för en enda kull. Oerhört mycket pengar på den tiden.

Text och foto: Lars Göran Lindström

Berglärka på Stenö

En berglärka upptäcktes av Stefan Persson i slutet av december på Stenö utanför Söderhamn. Då var det fortfarande barmt men i ännu i mitten av januari, trots snö och kyla, finns den ännu kvar tillsammans med ett tiotal snösparvar.

Berglärkan är en sällsynt gäst i vårt landskap och endast sex fynd har gjorts under 2000-talet och ingen så sent på året. Varje år övervintrar några exemplar i södra Sverige, just nu finns ett tiotal på Öland och två i Göteborgstrakten, men arten är inte vanlig någonstans i Sverige.

Mats Åberg och undertecknad åkte den 6/1 ner till Stenö för att försöka få se fågeln. Det var kallt, minus 16 grader och en svag vind, så det var bara att klä på sig ordentligt.

Fågeln hade mest uppehållit sig på den nordöstra stranden och efter att ha gått den knappa kilometern från parkeringen såg vi några snösparvar på en sten mitt ute i viken. Efter några minuter flög de in mot stranden för att födosöka men ingen berglärka var med. Vi sökte fågeln en knapp halvtimme men hittade den inte. Mats tyckte att det började bli kallt och ville gå tillbaka men när vi stod och pratade med Tord Swales från Söderhamn kom plötsligt tre fåglar flygande från den yttersta udden och slog ner bara tio meter från oss och en av dem var berglärkan. Vi hann som synes också få några bilder innan de återigen flög iväg och försvann. Vinkeln till fågeln blev inte perfekt och kylan gjorde att den kurade ihop sig men utflykten blev ändå lyckad.

En lyckad jakt. Tornfalk, Baldra, Hög i maj 2015. Observera att falken är ringmärkt. En av fåglarna som gynnats av uppsättningarna av den stora mängd holkar som gjorts. Fågeln är märkt av Kenneth Karelius. Foto: Lars G Lindström.

